

"La pintura és un diàleg entre la raó i la rauxa"

Jaume Muxart, setanta-set anys, mirada trista i una lucidesa envejable. Parla malenconiosament dels temps en què els artistes feien tertúlia per parlar de la realitat que els envoltava. Però ara és en les teles que li agrada de respirar i de sentir, sobretot, de sentir.

L'1 de gener de 2000 inauguràveu l'exposició Montserrat al claustre del Monestir de Sant Cugat. La data la va afectar especialment?

—No. En tot cas va afectar la meua vida familiar, perquè no vaig poder celebrar el cap d'any amb els amics. Però, vaja, vaig celebrar-ho amb la pintura, que potser m'agrada més, perquè jo, abans que res, em sento pintor. Hi havia un mariner que deia que per ell navegar era imprescindible, però viure, no. Per mi la pintura potser no és tan com això, però quasi, quasi.

—L'exposició és íntegrament dedicada a la muntanya de Montserrat, un paisatge que des de casa vostra, a Martorell, heu vist milers de vegades...

—Sí, per això el meu Montserrat és tan lliure. Com deia en Francesc Pujols, els de Martorell tenim Montserrat damunt la calaixera, i per això he fet tots els quadres a l'estudi. Jo sóc un pintor expressionista, que vol dir que pinto de memòria, traient tot el que tinc a dins. Per això quan pinto surt el meu Montserrat, no el de la màquina fotogràfica, que és el de tothom. He provat de representar un Montserrat variable, amb pedres grises, però també roses, com el color del *tramonto*, que diuen a Itàlia.

—Com és que no hi ha elements religiosos o presència humana al seu Montserrat?

—Perquè allò que realment m'interessava era la muntanya. El pintor Joan Pons sempre em deia que aquesta muntanya té molta màgia, perquè sempre varia: amb boira, amb sol, amb núvols..., sempre és diferent, però sempre t'impresiona; i aquesta riquesa plàstica és el que m'interessava. He fet cent quadres, però en podria haver fet mil, perquè a cada moment és diferent i cada racó és bo per a pintar.

—I, en el vostre cas, també per a evocar records. Què us duu al cap Montserrat?

—La infantesa, els quinze anys que vaig estar a Martorell. Era una època molt bonica en què pujàvem a Montserrat amb el cremallera per comprar mató a les pageses. Recordo un gossot; sempre li tirava molles de pa... En tinc molt bons records. És una barreja del sentiment clàssic i del sentiment emotiu d'allò que recordo de petit: de la història i de la vivència.

—I tot això, traduït en les pedres de damunt la tela...

—Sempre. La meua pintura és molt sincera perquè

XAVI LARROSA

Jaume Muxart considera que els autèntics pintors són els que saben deixar la tècnica a banda per evocar els sentiments. "D'artistes n'hi ha molts, gairebé tots en sentiment ho són; ara, de pintors, n'hi ha pocs. Dominar la tècnica no és suficient per a dir que ets pintor", diu Muxart.

pinto d'instint. Algú va dir que els artistes tenen un àngel que en un moment donat els agafa la mà i els transmet l'art. Per mi aquest àngel és l'instint, la inspiració. En Picasso sempre deia que si quan pintes, a la paleta, t'hi falta un color, posa-n'hi qualsevol altre i després, si vols, ja el canviaràs. Crec que la pintura és un diàleg entre la raó i la rauxa, la raó i l'instint, i el deixar-se anar, per mi, és superior a la raó.

—On és el límit entre la tècnica i la creació?

—El pintor ha d'estudiar per tenir tècnica, però al moment de pintar n'ha de prescindir, i aleshores a vegades surt una tècnica millor perquè l'artista ja no té por. Recordo una vegada que vaig fer una exposició a Madrid i *La Codorniz* va publicar que semblava que jo pintés amb una escombra, però que s'esqueia que

posava els colors al lloc precís. I és així, l'instint sempre va al lloc precís. Si proves de tirar una pedra contra un fanal, difícilment el tocaràs, però si sense adonar-te'n, agafes la pedra i la tires, segur que el toques de ple, perquè l'instint t'hi porta i això és important.

—Això es pot ensenyar als futurs artistes?

—Jo he estat degà de la facultat de Belles Arts de Barcelona, però crec més en l'art que fan els nens petits que no pas en el dels adults. Quan els meus néts vénen a casa el primer que fan és demanar-me un paper i colors, i no vegis com ho passen! Sovint em demano com és possible que facin aquells dibuixos, amb tots aquells colors i aquell equilibri plàstic... Després ja no ho faran més, perquè en creixent voldran copiar del natural i es faran malbé.

—La disciplina que es transmet a les escoles minva l'esperit artístic?

—Als alumnes dels cursos superiors sempre els deia que no pintessin amb por, que es deixessin anar. Molts queien en l'error de voler-me imitar perquè creien que així m'agradarien els seus treballs. Però ells eren i pensaven diferent de mi i, per tant, no havien de copiar-me. Jo els demanava que aportessin alguna cosa i, a més, amb valentia. I crec que el fet que els digués això els va agradar.

—Quin diríeu que ha de ser el paper d'una facultat de Belles Arts?

—No m'agrada que sigui una facultat, m'estimaria més que fos una escola. Belles Arts és una escola bona, potent, però, així que la vols transformar en facultat, poses l'intel·lecte per sobre l'emoció i això no sempre és bo. A vegades, has d'educar l'alumne amb força.

—On radica la dificultat?

—En els professionals de l'ensenyament. A vegades entren a Belles Arts persones molt intel·ligents, catedràtics d'història, per exemple, però que no poden ensenyar, només poden transmetre dates. Per exemple, alguns d'aquests professors deuen considerar *Els embriacs* o

La Farga de Vulcà obres mestres de Velázquez, però si Velázquez s'hagués mort a l'època que va pintar aquests quadres, només seria un bon pintor andalús. Un historiador et parlarà de dates i et suspèndrà per cinc anys de diferència, quan, a mi, això tant me fa, perquè ni me'n recordo, de quan va néixer en Velázquez. Els professors de Belles Arts haurien de ser persones de l'ofici, però tal com va ara la facultat hi pot entrar a fer classes qualsevol.

—Amb els alumnes passa una cosa similar o encara hi ha vocació?

—Jo m'he trobat molts alumnes que eren realment afeccionats a l'art, però també n'he tinguts que havien anat a parar allà perquè no havien pogut entrar a altres

carreres. Potser després seran grans artistes, però hi han entrat forçats, i això és greu.

—No puc evitar de demanar-vos si l'artista real neix o es forma?

—Hi ha d'haver de tot. Mozart i Picasso són artistes reals, però van tenir la sort que els van formar de petits; tant l'un com l'altre tenien pares professionals en el seu sector. És cert que Mozart era molt dotat, però si hagués tingut un pare carreter, potser no hauria estat qui fou, almenys no d'una manera tan ràpida. A Picasso, el seu pare li va ensenyar l'art a partir d'una paleta... i, per mi, Picasso és un gran pintor i un gran poeta visual.

—Què n'opineu, de les avantguardes artístiques?

—Ara es busca molt el *laissez faire* per trobar coses noves, i, a mi, sempre que tinguin una potència plàstica bona em sembla bé. Ara, la novetat per la novetat, al marge de la qualitat, crec que no val la pena. Quan

vaig fer la primera exposició a la Sala Gaspar, Albert del Castillo, un crític d'*El Diari de Barcelona*, va dir: "*En Espanya ha nacido un artista, puede ser que mañana tengamos otro pintor*". Jo vaig pensar que s'equivocava, que en tot cas ho havia de dir a l'inrevés: "*Ha nacido un pintor, puede que mañana sea un artista*", però ara li dono la raó. D'artistes n'hi ha molts, gairebé tots en sentiment ho són; ara, de pintors, n'hi ha pocs. Dominar la tècnica no és suficient per a dir que ets pintor.

—Quin futur augureu, doncs, al món de l'art?

—La pintura no es perdrà mai perquè la mainada de petits ja tenen interès per crear! Quan comencen a tenir coneixement, volen representar exactament la realitat i aleshores, fumuda!; però n'hi ha que mantenen viu aquest esperit. En Miró ja ho deia: s'ha de pintar com un nen. I en Picasso, una mica, també.

—Parleu molt d'èpoques anteriors. L'art ha perdut la màgia dels vells temps?

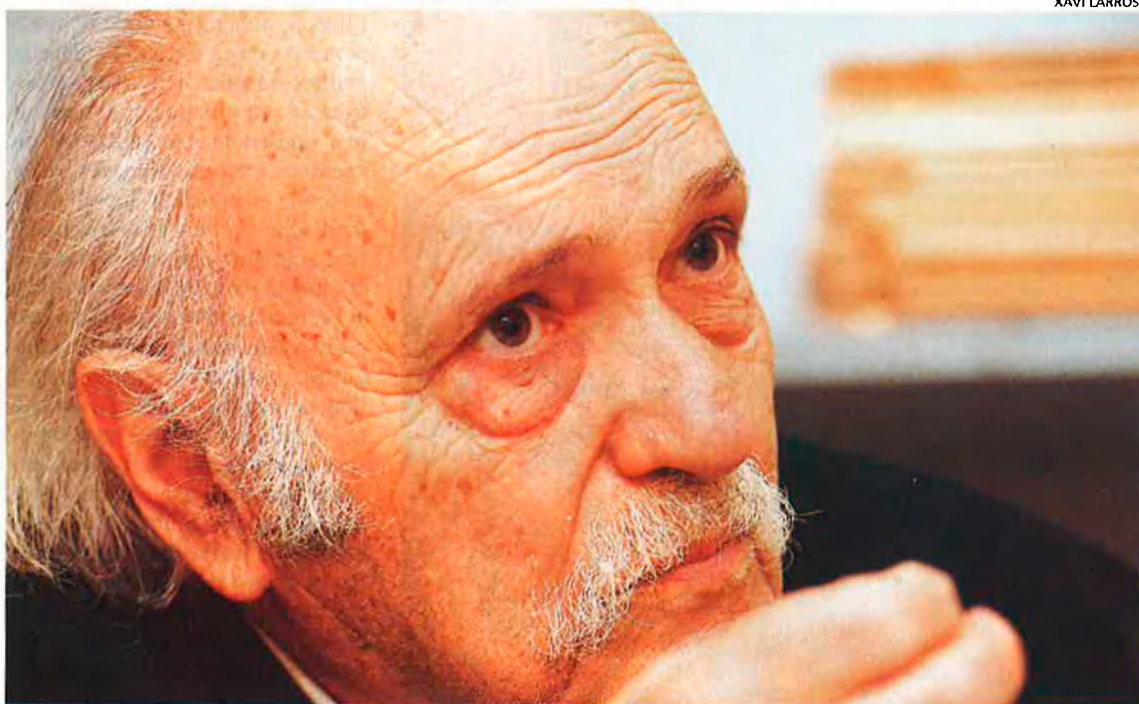
—Abans era més bonic. Recordo

que, als vespres, alguns artistes ens reuníem en un local i parlàvem de pintura i mil i una coses més. El Dau al Set es va fer en una tertúlia d'aquestes. Jo aleshores era a París i no hi vaig poder ser al començament, però ells es reunien als Blocs de Sarrià, i hi havia en Foix, el pastisser, que era un home que entenia molt l'art. Ell sí que podia haver ensenyat pintura perquè la sentia.

—Què ho ha fet desaparèixer, tot allò?

—La televisió. La gent ja no surt, no es reuneix. En Picasso a París sempre anava a les tertúlies d'artistes perquè els pintors s'ajudaven. El cubisme, de fet, va sortir d'una sèrie de tertúlies després de les quals en Picasso i en Georges Braque van començar a fer quadres semblants, sense que ho sabessin. L'intercanvi

"La meva pintura és molt sincera perquè pinto d'instint, traient tot el que tinc a dins. Algú va dir que els artistes tenen un àngel que en un moment donat els agafa la mà i els transmet l'art. Per mi aquest àngel és l'instint, la inspiració."

L'artista recorda sovint amb melancolia els vells temps en què els pintors es reunien en tertúlia per intercanviar experiències i punts de vista.

d'experiències i de punts de vista entre artistes és molt important, però ara pràcticament no existeix, hi ha massa universitat, massa escola. No vull dir que aquests centres no calguin, però potser també hi haurien d'ensenyar a viure.

—*El 1955 fundeu el grup Taüll. Què va significar aquella iniciativa?*

—No ho sé. Un dia en Tàpies em va dir que volia que uns quants pintors ens reuníssim i féssim una espècie de grup. Després va cridar en Mercadé, en Guinovart, en Tharrats, en Marc Aleu i en Cuixart també, però érem set personalitats massa diferents. Hi ha una foto d'en Català Roca que demostra molt bé què ens va passar. En agafar la càmera ens va dir que miréssim cap allà on volguéssim i el resultat va ser una foto en què cada un girava el cap a llocs diferents. Per mi, aquesta és la foto del grup Taüll: tothom mirant a un lloc diferent. Per això vam plegar.

—*Heu exposat a Londres, Beirut, Estocolm, Sao Paulo... L'art és universal?*

—Sí, sí. Hi ha una frase d'en Tàpies molt bona que diu que la cultura de tots els temps i de totes les nacions i llocs s'uneix per un fil que és l'estètica. Pot haver-hi obres de molts tipus i maneres, però, si són ben fetes, si tenen una estètica i una plàstica adequades, t'arribaran. Ara, s'ha de saber veure i sentir, perquè, si no sents, malament rai.

—*Us han definit sempre com un pintor de portes endins. Què es respira al vostre estudi?*

—Un gran desordre.

—*Els psicòlegs diuen que és signe de creativitat...*

—El que vol dir és que quan pinto només dono importància al quadre. Ja m'agradaria tenir sempre els pinzells nets i endreçats, però crec que, si tens ganes de pintar, has d'agafar qualsevol cosa i començar. El que m'agrada molt és veure com la tela es va omplint

de forma espontània. A vegades pinto sense saber com acabaré el quadre, simplement vaig fent. M'agrada de poder donar-hi ambient, que puguis respirar dins el quadre i sobretot fixar-te en la composició; però no parlo de la composició intel·lectual sinó de la que es va aconseguint a mesura que treballes, improvisant.

—*Sense cap idea preconcebuda?*

—A vegades t'estàs davant el quadre tres hores i l'instint només raja cinc minuts, però aleshores l'has d'aprofitar. Després has d'aplicar-hi la raó per veure si et cal corregir res. En Braque deia que la raó és com una llei que corregeix l'emoció, i jo moltes vegades he arreglat quadres pensant en això.

—*Us considereu un artista complet?*

—No, no, i ara! Sempre hi veig defectes, en les meves obres. Això sí, domino bastant la tècnica. Però a vegades t'encega l'obra que fas, i aleshores fumuda! Per això m'agrada treballar en molts quadres alhora. El temps dedicat ja és una altra cosa. A vegades pinto vint quadres seguits i unes altres amb una hora en tinc prou perquè se'm cansa molt la vista i perquè necessito pintar emotivament i això només dura un moment.

—*Quan mireu enrere, què hi veieu?*

—Que he tingut sort, però que també m'he equivocat molt, i no solament en la pintura. Ara, estic satisfet d'haver fet cas del meu instint, sobretot a l'hora de pintar, perquè això m'ha donat més seguretat. Potser estic dotat per a la pintura i no ho estic gens per a algunes altres coses...

—*I creieu que els altres perceben allò que proveu de transmetre?*

—Crec que em consideren un pintor, pintor. Fins i tot potser n'hi ha que em menystenen una mica perquè només sóc pintor. Però jo estic content de ser-ho.

Aura Costa